

HCA-Vlaanderen: van delict naar herstel

Visie op jeugddelinquentie

Inleiding

HCA Vlaanderen vormt een netwerk van tien erkende diensten voor Herstelgerichte en Constructieve Afhandeling (HCA) in Vlaanderen. Samen ontwikkelen we beleid, stemmen we onze werkwijzen af en bouwen we onze herstelgerichte aanpak verder uit, steeds in nauwe samenwerking met Justitie, Welzijn en andere partners. Elk jaar begeleiden de HCA-diensten ongeveer 5.000 jongeren die een jeugddelict pleegden. Daarmee is onze herstelgerichte en constructieve aanpak de meest toegepaste reactie op jeugdcriminaliteit in Vlaanderen.

De vijf werkvormen van elke HCA-dienst zijn: herstelbemiddeling, herstelgericht groepsoverleg (HERGO), leerproject, gemeenschapsdienst en positief project. Daarnaast organiseren we herstelgesprekken voor jongeren die in gemeenschapsinstelling De Grubbe geplaatst worden. Onze gedeelde visie is helder: jeugddelinquentie vraagt om herstel, groei en verbinding.

Herstelgerichte kijk op jeugddelinquentie

Een jeugddelict is een overtreding van een maatschappelijke norm die schade aanricht bij slachtoffers, de samenleving én de jongere zelf. Herstel is, naast het beschermings- en het straffende model, een derde weg in het reageren op jeugddelinquentie waarbij we complementair werken aan beide modellen. Herstel staat voor het proces waarbij men samen met de minderjarige en eventueel het slachtoffer aan de slag gaat met de schade en de herstelnoten die daaruit voortkomen en waarbij het herstellen van relaties alsook verantwoordelijkheid en groei centraal staan. Het herstelgericht werken vertrekt vanuit de stem en het perspectief van de betrokkenen, die samen een hersteldriehoek vormen.

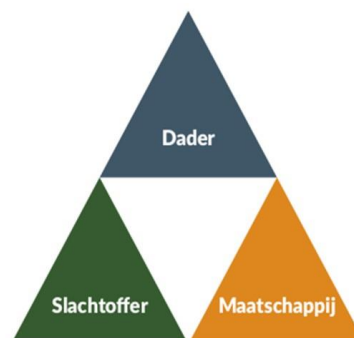

fig.1: de hersteldriehoek

Jongeren bevinden zich in een kwetsbare fase vol groei en ontwikkeling. Het is essentieel dat zij verantwoordelijkheid leren nemen, ondersteund worden bij hun herstel en tegelijk kansen krijgen om te groeien. De context – ouders, opvoeders, steunfiguren en hulpverlening – speelt hierin een sleutelrol.

Sommige jongeren groeien op in moeilijke omstandigheden, bijvoorbeeld door moeilijke gezinssituaties, beperkte kansen of psychische problemen. Soms is er al hulpverlening, soms nog niet. Goede samenwerking met welzijnspartners is dus noodzakelijk. Een justitiële reactie moet niet alleen schade herstellen, maar ook perspectief bieden: slachtoffers erkenning geven, de samenleving beschermen en jongeren en slachtoffers ondersteunen in hun herstelproces.

Doelstellingen

Onze herstelgerichte aanpak steunt op drie doelstellingen:

- **Herstellen:** We richten ons op de schade en herstelnoden van jongeren, slachtoffers en samenleving. Door herstelacties en erkenning herstellen we het vertrouwen tussen alle betrokkenen.
- **Verbinden:** We herstellen en versterken relaties: met zichzelf, de benadeelde, de ouders, de omgeving en de maatschappij. Een veilige, open dialoog staat centraal.
- **Versterken:** We werken met jongeren aan vaardigheden en perspectief om hun toekomst positief en delictvrij vorm te geven. Slachtoffers en samenleving krijgen erkenning en hernieuwde verbinding.

Deze doelstellingen geven richting aan onze vijf werkvormen. Herstelbemiddeling en HERGO bieden ruimte voor dialoog en gezamenlijke afspraken, waarbij alle partijen hun stem laten horen. In leerprojecten, gemeenschapsdiensten en positieve projecten werken jongeren actief aan herstel, reflecteren ze op hun gedrag en leveren ze een bijdrage aan de samenleving.

Werkingsprincipes

Onze herstelgerichte praktijk wordt gedragen door heldere principes:

- **Proces met impact:** De nadruk ligt op het gezamenlijke leer- en hersteltraject, niet alleen op het eindresultaat.
- **Participatie en emancipatie:** Jongere en slachtoffer zijn actief betrokken, nemen verantwoordelijkheid en hebben inspraak in het herstelproces.
- **Transparantie:** Open en duidelijke communicatie over het proces, met respect voor vertrouwelijkheid.
- **Inclusiviteit:** Iedereen is welkom en kan deelnemen, ongeacht achtergrond of situatie.

- **Maatwerk:** Onze aanpak wordt afgestemd op de unieke behoeften van iedere jongere en slachtoffer.
- **Vrijwilligheid en gedwongen kader:** Herstelbemiddeling gebeurt vrijwillig; bij opgelegde maatregelen blijft er aandacht voor herstel en persoonlijke groei.
- **Meerzijdige partijdigheid:** De bemiddelaar is neutraal, leeft zich in in alle betrokken perspectieven en kiest geen partij.
- **Kritische dialoog en niet-oordelende houding:** De begeleider staat open voor verschillende meningen en bespreekt deze zonder te oordelen.
- **Vertrouwelijkheid:** Informatie wordt alleen gedeeld met toestemming, gesprekken zijn privé.
- **Onderbouwd en evidence-based werken:** De aanpak is gebaseerd op actuele wetenschappelijke inzichten en bewezen methoden.

Positionering

De HCA-diensten staan op het kruispunt van justitie, welzijn, de betrokken partijen en de samenleving. De autonome en onafhankelijke positie ten opzichte van justitie en hulpverlening is essentieel om het herstelgerichte en constructieve karakter van onze werking te waarborgen. Transparantie en vertrouwelijkheid zijn daarbij essentieel. We werken verder nauw samen met welzijnspartners, omdat jongeren en slachtoffers vaak extra ondersteuning nodig hebben.

Partijen – jongere en slachtoffer – zijn actieve deelnemers in het proces. Sommige werkvormen kunnen alleen doorgaan wanneer alle partijen instemmen. De samenleving neemt ook verantwoordelijkheid, bijvoorbeeld via werkplaatsen voor gemeenschapsdienst of vrijwilligers bij bemiddeling. Zo verbinden wij recht, zorg en samenleving tot een gedragen, herstelgerichte reactie op jeugddelinquentie.